

5. Kafli – Fjölskylda - Rodzina

Orðaforði - bls. 52-63

Orð og hugtök	Pólska	Útskýringar
andlegt ofbeldi	przemoc psychiczna	Wyzwiska, przykrości, upokorzenia, które stopniowo przybierają na sile, określa się mianem przemocy psychicznej.
ágreiningur	niezgoda, różnica zdań	- brak zgody na coś -
ástleysi	-	brak uczucia, brak miłości
barnabréttkaup	małżeństwa dzieci	Mamy z nimi do czynienia wówczas, gdy związek małżeński zawierany jest przed uzyskaniem pełnoletności (18 lat w Islandii). Takie przypadki zdarzają się w wielu biednych krajach świata, np. w Indiach.
Barnasáttmáli Sameinuðþjóðanna	Konwencja Praw Dziecka ONZ	Konwencja Praw Dziecka Narodów Zjednoczonych mówi min. o tym, że oboje rodzice są odpowiedzialni za wychowanie i opiekę nad dzieckiem.
bændasamfélag	społeczeństwo chłopskie/rolnicze	Społeczeństwo, w którym chłopci stanowili główną warstwę społeczną, a poszczególne gospodarstwa wytwarzały większość niezbędnych do życia przedmiotów codziennego użytku oraz pożywienie. Tak było min. na Islandii w 19. (XIX) wieku.
elli	starość	- okres życia, kiedy jest się starym -
fjölkvæni	wielonożność	- mężczyzna w tym samym czasie ma kilka żon -
fjölskylda	rodzina	Grupa ludzi, która jest ze sobą min. spokrewniona i na stałe mieszka razem (najczęściej). Ma swoje obowiązki i prawa. Są to zarówno dorośli jak i dzieci.
fjölveri	wielomęstwo, małżeństwo poliandryczne	Kobieta ma legalnie kilku mężów. Występuje na obszarach o trudnych warunkach do upraw rolniczych, na obszarach, gdzie odgraniczało się ilość dzieci, głównie dziewczynek, poprzez wynoszenie noworodków poza obręb osady. Przykład: Indie/Nepal. Występuje rzadko na innych obszarach.

framhjáhald	zdrada	- niedochowanie wierności małżeńskiej lub partnerskiej -
gagnkynhneigður	heteroseksualny	- osoba, która odczuwa popęd seksualny do płci przeciwnej -
geðræn vandamál	problemy psychiczne	- różnego rodzaju zaburzenia i choroby psychiczne -
harðbýlt land	-	- obszar, na którym gospodarka rolna jest utrudniona ze względu na trudne warunki klimatyczne czy ukształtowanie terenu -
hjónaband	małżeństwo	- związek kobiety i mężczyzny usankcjonowany prawnie -
hjúskaparlög	ustawa o związku małżeńskim	- ustawa o związku małżeńskim mężczyzny i kobiety -
hjúskapur	małżeństwo	- związek kobiety i mężczyzny usankcjonowany prawnie -
kjarnafjölskylda	rodzice i ich niepełnoletnie dzieci	Ten typ rodziny składa się z dwóch pokoleń, rodzice oraz ich dzieci. Jest bardzo rozpowszechniony w krajach zachodnich min. na Islandii i w Polsce.
kynlífsmál	-	sprawy związane z seksem
lausaleiksbarn	dziecko urodzone poza małżeństwem	Dziecko urodzone poza związkiem małżeńskim. Najczęściej mówiło się tak o dzieciach, których rodzice nie mieszkali razem.
lögaldur	wiek, w którym człowiek staje się osobą pełnoletnią	- wiek, w którym nabywa się pełnię praw obywatelskich oraz ponosi odpowiedzialność za swoje czyny -
niðursetningur	-	Osoba, która nie miała swojego własnego domu, w którym mogłaby mieszkać, wówczas gmina wynajmowała dla niej za opłatą lokum, gdzie mogła przebywać i pracować, często dla bogatszego gospodarza. Byli to ludzie wolni, ale ich pozycja społeczna była raczej niska. Zjawisko miało miejsce w 19. wieku na Islandii.
ofbeldi	przemoc	- przewaga wykorzystywana w celu narzucenia komuś swojej woli, wymuszenia czegoś na kimś -
ómagi/ómagar	-	- osoba niezdolna do zapewnienia sobie bytu (np. dziecko, kaleka, starzec) -

sameiginlegt forræði	wspólna opieka rodzicielska	- w przypadku rozwodu opiekę nad niepełnoletnim dzieckiem sprawują oboje rodzice -
skilnaður	rozwód	- legalna forma rozwiązania związku małżeńskiego -
stórfjölskylda	rodzina wielopokoleniowa	Składa się przynajmniej z trzech pokoleń mieszkających pod jednym dachem i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe. Ten typ rodziny jest er rozpowszechniony w wielu krajach rozwijających się.
tilfinning	uczucie	- miłość, sympatia, przyjaźń, namiętność do kogoś -
tveggja kynslóðafjölskylda	rodzina dwupokoleniowa	- rodzice i dzieci -
umhyggja	troska	- dbałość o kogoś -
utangarðs fólk	-	- osoby z marginesu, wykluczone bezdomni itp.-
vígsla (hjónavígsla)	ceremonia	- oficjalna uroczystość lub obrzęd przebiegające według ustalonego planu lub rytuału np. ceremonia zawarcia małżeństwa -

Heimmildir:

- <http://sjp.pwn.pl/szukaj/>
- <https://snara.is/>
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Strona_g%C5%82%C3%B3wna
- <https://brpd.gov.pl/konwencja-o-prawach-dziecka>